

5. Amabile T. M. Microscopic and Macroscopic Creativity // Journal of Social and Biological Systems. 1988. Vol. 11. N 1. P. 57–60.
6. Woodman R. W., Sawyer J. E., Griffin R. W. Toward a Theory of Organizational Creativity // Academy of Management Review. 1993. Vol. 18. N 2. P. 293–321.
7. Zhou J., George J. M. Awakening Employee Creativity: The Role of Leader Emotional Intelligence // The Leadership Quarterly. 2003. Vol. 14. N 4. P. 545–568.
8. Nonaka I., Takeuchi H. The Knowledge Creating. N. Y., 1995.
9. Joy-Matthews D., Megginson D., Surte M. Human Resource Development. M.: Eksmo, 2006.
10. Amabile T. M., Conti R., Coon H., Lazenby J., Herron M. Assessing the Work Environment for Creativity // Academy of Management Journal. 1996. Vol. 39. N 5. P. 1154–1184.
11. Watkins K. E., Marsick V. J. Creating the Learning Organization: Twenty-Two Case Studies from the Real World of Training. American Society for Training and Development, 1996.
12. B. Gechbaia, Z. Mushkudiani, N. Shonia, "The modern trends of improvement employee motivation and its impact on their performance management in Georgian reality," International Journal of Current Advanced Research, Vol. , issue 3, pp 30-38. 2018.

Карпенко А. В.

доктор економічних наук, доцент
Національний університет «Запорізька політехніка»
м. Запоріжжя, Україна

ЛЮДСЬКИЙ ПОТЕНЦІАЛ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ

Трансформаційні зміни світової економіки визначаються сьогодні інтелектуальною активністю індивідів, великих та малих компаній, держав, які забезпечують продукування нових ідей, що комерціалізуються в інновації. Перехід до економіки знань та інформаційного суспільства, стрімке поширення процесів невизначеності та волатильності змінює цінність ресурсів та технологій, визначає нові вектори управління й забезпечується зростанням ролі людського потенціалу та його активів, які є ґрунтовною основою сучасних інноваційних змін. Людський потенціал є одним із визначальних елементів розвитку національної економіки та якісною передумовою переходу до її інноваційної моделі, оскільки забезпечує генерування знань, трансформацію їх у інновації, їх капіталізацію й комерціалізацію. Саме тому беззаперечним є пріоритетне місце людини в системі сучасного соціально-економічного розвитку, триєдина роль якої визначається як джерело національного багатства, його частина і мета суспільного розвитку. Важливою також є вирішальна та зростаюча роль людини як носія творчості і креативу в контексті продукування інновацій [1].

Початок 2020 року ознаменувався появою нової загрози світовій економіці, якій пророкували чергову кризу ще в перебігу попередніх двох років. Більшість країн світу відчули на собі згубний вплив COVID-19. Стрімке поширення пандемії одну за одною стали паралізувати національні

економіки, викликаючи згортання експортно-імпортних операцій та ізоляцію бізнесу не тільки в масштабах країни, але і на локальних рівнях. Введення карантину призвело до зниження попиту і пропозиції, падіння доходів бізнесу та домогосподарств, переходу на дистанційну форму роботи і навчання, зміни ціннісних орієнтацій і стосунків у суспільстві. Виникла гостра необхідність вчитися і адаптуватися до нових умов у держави, бізнесу і населення. Ті зміни, які відбуваються сьогодні свідчать про значні ризики і про те, що ситуація в недалекому майбутньому не повернеться до базових умов (передкризових), а всі прогнози припускають кілька сценаріїв розвитку світової економіки (V, W, U, L).

Сьогодні безперечно в бізнесі та суспільстві в цілому відсутнє повноцінне розуміння складності ситуації. Інформаційний тиск статистики та різних думок експертів і їх прогнозних сценаріїв не полегшує подолання виникаючих проблем, а навіть в окремих випадках спричиняє додаткову складність у розумінні та сприйнятті. Тому чіткість і послідовність, фаховість та лідерство сьогодні є запорукою прийняття ефективних управлінських рішень, результативних дій і вибору вектору розвитку.

Більшість прогнозів експертів щодо негативних наслідків від проголошеної пандемії та карантинних заходів зводяться до суттєвого зниження економічної активності, яка спричинить обмеження доходів і купівельної спроможності населення (компаній, регіонів, країн). В таких умовах без узгодженої діяльності всіх стейкхолдерів різних рівнів (локального, регіонального, макрорегіонального, національного) вирішити визначені проблеми не вдасться. Важливим питанням у формуванні спільної взаємодії є достатній рівень довіри, який на сьогодні є дуже низьким не лише в Україні, а й у цілому світі. З розвитком пандемії COVID-19 це почало наочно відображатись і набувати все більших масштабів. Навіть у США (країна з високим рівнем демократії та довіри у суспільстві) втрачається довіра у населення до влади при загостренні поточної ситуації.

Пандемія вже сьогодні змінює спосіб життя, відносини між людьми і між країнами, змінює самі країни і міжнародні інституції та в майбутньому призведе до перезавантаження правил гри у світі [2]. На тлі пандемії COVID-19 ціна людського життя в очах суспільства зросла на порядок, відбуваються суттєві трансформації: жахлива відсутність солідарності, банальне суперництво через просту нестачу координації; якість інституцій критична для подолання сучасних викликів; підвищується цінність здоров'я окремого індивідуума тощо [3].

На швидкість вирішення поточних і майбутніх проблем суттєво впливає відповідальність держави, бізнесу та кожної особистості (виконання норм карантину, допомога у поточних справах, саморозвиток тощо), рівень довіри між підприємцями (кооперація, взаємодопомога, споживання, насамперед, продукції місцевого рівня), державною та місцевою владою. Важливим чинником зниження негативного впливу карантинних заходів є рівень консолідації всіх суб'єктів локального (регіонального, національного) середовища, розвиток взаємодії і комунікацій між бізнесом, формуванням локальних і міжрегіональних зв'язків.

Звичайно ж нинішня пандемія негативно впливає на соціально-

економічні процеси, економічну активність, бізнес, прибутковість, зайнятість населення, проте з іншого боку, як і будь-яка криза, дає унікальний шанс на повне перезавантаження суспільства та країни, дозволяє державній владі та всім економічним суб'єктам зменшити в системі кількість низькоефективних учасників, стати сильнішими, створити нові форми взаємодії, щоб отримати нові ефекти тощо. Перш за все, у бізнесу виникає можливість побачити недосконалість своїх бізнес-процесів і працювати над їх оптимізацією, переглянути свої сильні і слабкі характеристики, які загострилися в період карантину, сформувати і посилити корпоративну культуру, стимулювати розвиток персоналу (саморозвиток), розширення його здібностей тощо. Також це хороша можливість для розвитку інноваційних технологій, популяризації і розвитку масової діджиталізації. Пандемія підштовхує населення країни знову об'єднатися, формуючи і розвиваючи довіру не тільки в суспільних відносинах, а й у бізнес середовищі, між підприємцями, що в подальшому дозволить створювати нові форми інноваційних підприємств, інтеграційних структур, реалізовувати кооперацію підприємців тощо.

Отже, сучасні виклики ставлять перед державою завдання консолідації зусиль на усіх рівнях влади, щоб сформувати ефективну систему антикризового управління та забезпечити її реалізацію, що дозволить швидко адаптуватися під нові умови і, в подальшому, швидко реабілітуватися після карантину. Сприяти консолідації всіх стейкхолдерів на локальному рівні (науки, освіти, бізнесу, громадськості і влади), їх кооперації та колаборації, що дозволить швидко отримувати значні позитивні ефекти. Важливо забезпечити реалізацію чіткої та послідовної державної політики на всіх рівнях, постійну, перш за все, інформаційну підтримку та роз'яснення влади, а також суттєві кроки з розуміння поточної ситуації та сумісного прийняття рішень, сприяння позитивному вирішенню всіх нагальних і стратегічних питань.

В сучасних умовах, щоб протистояти кризі потрібно підтримувати людський капітал, а саме – робочу силу та за можливості контролювати штатні зміни, використовувати час, який ми зараз маємо для саморозвитку та самоосвіти, оптимізувати бізнес-процеси. Особлива увага влади та громадськості сьогодні в Україні має зосереджуватися на активізації та стимулюванні суспільного усвідомлення ідеї та змісту інноваційної культури та поширенні відповідних поведінкових моделей та суб'єктів впливу з метою забезпечення чутливості до інновацій, особистої інноваційної активності.

Література

1. Карпенко А. В. Розвиток інтелектуальних активів людського потенціалу в національній інноваційній системі : автореф. дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.07. Вінниця, 2019. 40 с.

2. Климкин П. Постпандемичный мир: Украина должна выбить себе место в новой реальности. URL: <https://www.liga.net/politics/opinion/postpandemichniy-mir-ukraina-doljna-vybit-sebe-mesto-v-novoy-realnosti> (дата звернення: 1.04.2020).

3. Литвиненко О. Час простоти. URL: https://dt.ua/finances/chas-prostoti-342114_.html (дата звернення: 1.04.2020).